

Văn học Phật giáo trong đời sống hiện đại

ISSN: 2734-9195 10:10 19/12/2025

Văn học Phật giáo trong đời sống hiện đại không chỉ là sự tiếp nối truyền thống, mà còn là một nguồn lực tinh thần quan trọng, góp phần xây dựng con người và xã hội theo hướng nhân văn, lành mạnh và bền vững.

Tác giả: **Trà Bình**

Xã hội ngày càng phát triển, những áp lực trong đời sống tinh thần của con người cũng ngày một gia tăng. Chính vì vậy, con người dường như có xu hướng tìm về những giá trị tinh thần bền vững để cân bằng tâm hồn. Trong bối cảnh đó, văn học Phật giáo không chỉ giữ vai trò là một di sản văn hóa - tư tưởng quý báu của dân tộc, mà còn đang hiện diện như một nguồn năng lượng tích cực, góp phần nuôi dưỡng lối sống lành mạnh, nhân ái và hướng thiện trong cộng đồng.

Văn học Phật giáo là bộ phận quan trọng của văn hóa Phật giáo, bao gồm kinh điển, truyện tích, thi kệ, truyện ngắn, tiểu thuyết, tản văn... lấy cảm hứng từ giáo lý nhà Phật và đời sống tu tập. Từ xa xưa, những tư tưởng cốt lõi như từ bi, trí tuệ, vô thường, nhân quả, vị tha, buông xả đã thấm sâu vào văn học Phật giáo và lan tỏa vào đời sống tinh thần của nhân dân. Trong xã hội hiện đại, những giá trị ấy không hề lạc hậu, trái lại càng trở nên cần thiết khi con người đối diện với khủng hoảng niềm tin, căng thẳng tâm lý và sự xuống cấp đạo đức ở một số lĩnh vực.

Một trong những đóng góp lớn nhất của văn học Phật giáo là khả năng nuôi dưỡng tâm từ bi và lòng nhân ái. Qua những câu chuyện giản dị về nhân quả, về sự cảm hóa bằng tình thương, về lòng vị tha trước lỗi lầm của người khác, văn học Phật giáo giúp con người nhận ra rằng hận thù không thể dập tắt hận thù, chỉ có tình thương mới hóa giải được khổ đau.

Trong **Kinh Pháp Cú** dạy: “*Hận thù diệt hận thù, đời này không thể có. Từ bi diệt hận thù, là định luật ngàn thu*”. Lời dạy ấy, khi được chuyển tải qua ngôn ngữ văn học, trở nên gần gũi, dễ thấm, dễ đi vào lòng người, đặc biệt là với giới trẻ và những người đang chịu nhiều áp lực trong cuộc sống.

Bên cạnh đó, văn học Phật giáo còn góp phần định hướng lối sống lành mạnh, biết tiết chế ham muốn và sống có trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội. Giáo lý về “*biết đủ*” (tri túc), về vô thường và nhân quả được thể hiện sinh động trong nhiều tác phẩm văn học đã giúp con người hiểu rằng hạnh phúc không nằm ở sự chiếm hữu quá mức, mà ở sự an nhiên trong tâm hồn.

Hình ảnh chỉ mang tính chất minh họa (sưu tầm).

Một điểm đáng chú ý là văn học Phật giáo không mang tính giáo điều hay áp đặt. Ngược lại, nó khơi gợi sự tự quán chiếu, giúp con người nhìn lại chính mình. Đức Phật từng dạy: “*Hãy tự mình thấp đuốc lên mà đi*”, văn học Phật giáo, bằng hình thức nghệ thuật và cảm xúc, tạo điều kiện để mỗi người tự soi chiếu tâm mình, nhận ra gốc rễ của khổ đau và con đường chuyển hóa. Điều này có ý nghĩa đặc biệt trong đời sống hiện đại, khi nhiều người rơi vào trạng thái bất an, trầm cảm, mất phương hướng, nhưng khi đọc một câu chuyện Phật giáo, một bài kệ ngắn hay một tản văn mang tinh thần thiền quán, người đọc có thể tìm thấy sự lắng dịu, từ đó điều chỉnh thái độ sống theo hướng tích cực hơn.

Văn học Phật giáo không chỉ tác động đến đời sống cá nhân, mà còn góp phần xây dựng nền tảng đạo đức xã hội. Những giá trị như hiếu thảo, trung thực, bao dung, tôn trọng sự sống, sống hài hòa với thiên nhiên... được phản ánh trong văn học Phật giáo đã và đang góp phần hình thành nhân cách con người Việt Nam qua nhiều thế hệ. Trong bối cảnh hiện đại, khi các mối quan hệ xã hội ngày càng trở nên phức tạp, việc lan tỏa những giá trị đạo đức này thông qua văn học là một phương thức mềm mại nhưng hiệu quả, giúp củng cố niềm tin và sự gắn kết trong cộng đồng.

Đáng mừng là trong những năm gần đây, văn học Phật giáo đã có sự đổi mới về hình thức và cách tiếp cận, phù hợp hơn với đời sống hiện đại, nhiều tác phẩm được viết bằng ngôn ngữ dung dị, gần gũi, phản ánh những vấn đề rất đời thường như gia đình, công việc, giáo dục con cái, ứng xử nơi công sở... nhưng thấm đẫm tinh thần Phật pháp. Điều này giúp văn học Phật giáo không chỉ hiện diện trong không gian chùa chiền, mà còn đi vào đời sống xã hội, trở thành người bạn tinh thần của đông đảo quần chúng.

Có thể khẳng định, văn học Phật giáo trong đời sống hiện đại không chỉ là sự tiếp nối truyền thống, mà còn là nguồn lực tinh thần quan trọng, góp phần xây dựng con người và xã hội theo hướng nhân văn, lành mạnh và bền vững. Khi những lời dạy của **đức Phật** được chuyển tải qua văn học với tinh thần tích cực, khai mở và yêu thương, chúng không chỉ giúp con người giảm bớt khổ đau, mà còn khơi dậy niềm tin vào những giá trị tốt đẹp của cuộc sống.

Trong hành trình đi tìm hạnh phúc đích thực giữa đời sống nhiều biến động, văn học Phật giáo vẫn âm thầm tỏa sáng, như một ngọn đèn trí tuệ soi đường cho con người sống tốt hơn, sâu sắc hơn và nhân ái hơn.

Tác giả: **Trà Bình**